

Վարձ պահպանութեան տոմսակաց Գպրանոցի.	1470		
Ծախք պահպանութեան տան Գպրա. ի հըրկի- ղութենէ	6177	576	47
Գումար տարեկան ծախուց .	18437	32	
Մնացորդ ի տարեւորական արդեանց և ծախուց, որ ըստ կարգաւորութեան խորհրդոյ Հոգաբար- ձուաց ի 29 Յունուարի 1891 ամի որոշեալ է գործածել ի կառուցումն նորոյ շինուածոյ . . .	12533	38	
Գումար . . .	—	—	30970 70

ՊԱՏՐԻԱՐԻՔԱԿԱՆ ԿՈՆԴԱԿ.

Անցեալ տարուայ նոյեմբերի 20-ին Կ. Պոլսում և բոլոր տաճկա-
կան գաւառների ամեն հայ եկեղեցիներում կարգացուել է Խորէն
Աշըղեան Ամենապատիւ Պատրիարքի՝ իւր տեսակին մէջ նշանաւոր
Կոնգակը, որն և արտատպում ենք ամբողջութեամբ:

ԽՈՐԷՆ ԾԱՌԱՅ ՅԵՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԵՒ ՀԵՈՐՀԻՒ ՍՈՒՐԲ ՀՈԳ-
ԻՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԻՔ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՎԵՐԱՏԵՍՈՒՉ ԱՄԵՆԱՅՆ ՎԻՃԱ-
ԿԱՅ Ս. ԵԿԵՂԵՑԵԱՅ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՈՐ Ի ՄԱՐԲԱՔԱՎԱՔԻՍ ԵՒ
ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅԱՐԱՆԿ ԳԱՒԱՌՍ ՕՍՄ. ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ, ԳԵՐ. Ս.
Եպիսկոպոսաց, բարեխնամ առաջնորդաց և վանահարց, Պատրիարքական
և առաջնորդական փոխանորդաց, բարեխրատ քարոզչաց, մաքրակենցաղ
աւագերիցանց, բարեկրօն քահանայից, շնորհունակ սարկաւազաց, քաղց-
րանուագ դպրաց, բարենախանձ դաստիարակաց, բարեջան հոգաբարձու-
թեանց և Թաղ. Խորհրդոց, աստուածասէր վաճառականաց, բարեպաշտօն
արհեստաւորաց, արանց և կանանց, ծերոց և տղայոց, երիտասարդաց և
կուսանաց, մեծաց և փոքունց և այլ ամենայն չափուհասակի ի Քրիստոս
Յիսուս ի Տէր մեր հաւատացեալ որդւոց մօրս լուսոյ Վաթողիկէ և առա-
քելական Ս. եկեղեցւոյս Հայաստանեայց՝ ողջոյն քրիստոսաւանդ սիրոյ և
օրհնութիւն աստուածային՝ կալ մնալ միշտ պաշտպանեալ ընդ հովանեաւ
և ամենախնամ աջոյն բարձրելոյ Հօր, քրիստոնաւայել կենօք սրբութեան,
պարկեշտ և զգաստ կենցաղաւարութեամբ դնալով յօրէնս և ի պատուիրանս
Տեառն մինչև ի կէտ կոչման. ամէն:

Ընդ քրիստոսաւանդ ողջունիս և օրհնութեանս, գիտութիւն լիցի ձեզ
սիրելի որդեակք իմ ի Քրիստոս թէ՛

Մեր ազգն և եկեղեցին դարաւոր արկածից յեղաշրջութեանց ներքեւն ընդհատ ժամանակաւ յանհնարինս տառապելէ յետոյ՝ Նախախնամութիւն Աստուածային իւր երկրպագելի ողորմութեան և գթութեան շնորհիւ հաճեցաւ պահպանել զայն և յանդորր հանել ընդ հզօր պաշտպանութեամբ տիեզերակալ թագաւորութեան մեծի Տանն Օսմանայ։ Մեծն աշխարհակալ և տիեզերայաղթ՝ որ ի ձեռաց Նախախնամութեան աւանդ ընկալաւ այս վշտաշարձար ժողովուրդ՝ զսա խնամով պահելու և մշակելու համար համարձակութիւն պարգեւեց նմա և արտօնեց որ պաշտէ իւր կրօնքը, վարուի իւր ծիսովը, գործածէ իւր լեզուն, ի մի բան՝ ազգային նկարագրի յատկութիւն անփոփոխ պահելու և զարգանալու բարի բարի միջոցները համարձակ գործադրէ։ Եւ որպէս զի այս արտօնած շնորհքներն արդիւնաւոր կերպիւ ի գործ դրուին՝ հրամայուելով ի ձեռն հոգեւոր իշխանութեան, ազգին պատրիարքութիւնը՝ որ ազգին հոգեւոր և կրօնական կեանքին անընդմիջական վերակացութիւնն է, իւր հովանաւորութեան ներքեւ առաւ և հաստատեց, ընդարձակածաւալ պետութեան այլ և այլ կողմեր տարածեալ և սփռեալ ժողովուրդն հայոց ժողովեց այս հոգեւոր իշխանութեան գաւազանի ներքեւ, բաշխեց այս իշխանութեան վարչութեան մը պատշաճեալ բոլոր սեպհականութիւնը, հրամայեց զսա միայն ճանաչել գլուխ և պատասխանատու ի վերայ համօրէն հոգեւորականաց և աշխարհականաց հայ ազգին, և հաճեցաւ ի փոխարէն իւր շնաշխարհիկ և վեհանձն ողորմութեան՝ ի ձեռն այս հոգեւոր իշխանութեան՝ ընդունիլ հնազանդութեան, հպատակութեան և հաւատարիմ ծառայութեան շնորհապարտ ընծայաբերութիւն ի կողմանէ ազգին։

Հայ ազգն անշուշտ ի վաղուց ժամանակաց անտի ընդ անկշռելի շնորհս Օսմանեան պետութեան երախտագիտութեամբ դարմացեալ հպատակութեան և հաւատարմութեան պարտուց հատուցման հետ դոհութեամբ և օւրախութեամբ սրտի կաղօթէ միշտ առ Աստուած վասն յաջողութեան և խաղաղութեան աշխարհին և վասն անսասան պահպանման օսմանեան փառապանծ գահուն։

Պատմական և դրական այնքան ապացոյցներու առջեւ, սիրելիք, որք կը հաստատեն մէկ կողմանէ այս բարեխնամ թագաւորութեան բաղմապատիկ շնորհներն և վեհանձնութիւններն, և միւս կողմանէ հայ ազգին հաւատարմութեան անեղծանելի յատկութիւնը, որչափ արտամոռիթ էր վերջին ատեններս մերայնոց մի քանի անխելահասից վերայ տեսնուիլն մի այնպիսի վարմունք, որ գլխովին հակապատկեր էին անշուշտ ազգին ընդհանրական ոգւոյն և բնաւորութեան իսկականին։

Այլ յիշէք անշուշտ, երբ անցեալ տարի նոյն անվայել գործոց յանդրդնողք արգարութեան ձեռքն ինկան, և ծանրապէս պիտի կրէին օրինաց

խստութիւնը, և ահա Նորին Այստեալեան Աւհափառութիւն Իւր առ հպատակ հայ ազգն ունեցած անյեղլի սիրոյն և անգին համակրանաց նոր ապացոյց մը ևս տալու համար գթաց յանցաւորներուն վրայ և ներեց նոցա պատիժն Իւր մեծ հոգւոյն յատուկ վեհանձն և գերազնեցապէս ակնածելի անյիշաչարութեամբ, որով բազմաթիւ հարց, մարց, եղբարց, բարեկամաց և ազգականաց ողբ, լաց և արիւնարտասուք զագրեցան: Անգին էր կայսերական այս գթութիւն, անբաղդատելի էր այս առթիւ հայ ազգին հանրութեան վրայ ունեցած սիրոյն աստիճանը, ուստի յայնժամ ծանուցանելով ամեն կողմ՝ այս շնորհին մեծութիւնը, յատուկ հեռագրովք հրամայեցաք եկեղեցեաց մէջ աղօթքներ առ Աստուած, վասն բարեբաստիկ կենդանութեան մեր ամենասիրելի Աւհապետին, և անմոռաց յիշմամբ երախտագէտ մնալ առաջի մեծութեան կայսերական բարձր շնորհին:

Յետ այսպիսի ծանրակշիռ իրողութեան, սիրելի որդեակք իմ ի Քրիստոս, տարակոյս չկայ թէ արժան էր խրատուիլ զգաստ և արթուն գտնուիլ յանդիման որ և է անարժան թելադրութեանց, որ ազգին պատուոյն և հաստատեալ շահերուն կը սպառնան, և բացարձակապէս հրաժարիլ այնպիսի անվայել դործերէ. սակայն ցաւով սրտի կը լսուի, որ մի քանի անձինք դարձեալ նոյն վարմանց մէջ գտնուիլ կը յանդգնին, չեմ կրնար ըմբռնել թէ այդպիսիք ի՞նչպէս չեն զգար յանդգնութեան ծանրութիւնը, որով ոչ միայն զբարկութիւն Աստուծոյ և զգատաստան կը հրաւիրեն իրենց վրայ անաստելով աստուածային յայտնի պատուիրանաց, որ կը հրամայեն հաւատարմութիւն անկեղծ և հպատակութիւն կատարեալ առաջի մարմնաւոր իշխանութեան, այլ և ազգին հանրութեան արդար սրտմտութիւնը, որ սկզբամբ հաւատարմութեան պարտուց կատարման մէջ կը փնտռէ իւր ազգային խաղաղութիւնը և անդորրութիւնը, և ոչ թէ անարժան և անհետեւան այնպիսի վարմանց մէջ, որ ազգովին զբաղմունք և սրտի ցաւ լինելէ և իրենց վրայ յայտնի բարկութիւն աստուածային և խստութիւն օրինաւոր իշխանութեան հրաւիրելէ զատ՝ ուրիշ բնաւ հետեւանք չունի: Մինչև ցերբ, սիրելիք, մինչև երբ այս յանդգնութիւն, մինչև ցերբ իրենցմով պիտի զբաղի Պատրիարքարանս, փոխանակ ներքին բարեկարգութեան և կրթական յառաջագիմութեան կարեւոր խնդրովք զբաղելու: Անդէ՞ր չեն յիշեր Ս. առաքելոյն յայտնի պատուիրանը որ կըսէ. «Ամենայն անձն որ ընդ իշխանութեամբ է, ի հնազանդութեան կայցէ, քանզի ոչ ուստեք է իշխանութիւն, եթէ ոչ յԱստուծոյ, և որք ենն՝ յԱստուծոյ կարգեալ են: Այսուհետեւ որ հակառակ կայ իշխանութեան, Աստուծոյ հրամանին հակառակ կայ, և որք հակառակն կան՝ անձանց գատաստանս ընդունին... զի Աստուծոյ պաշտօնեայ է քեզ ի բարիս... զի ոչ եթէ վայրապար ածեալ է սուսեր ընդ մէջ, Աստուծոյ սպասաւոր է վրէժխնդիր

ի բարկութիւն այնմ, որ զչարն գործիցէ: Ասան որոյ հարկ է հնազանդիլ՝ ոչ միայն վասն բարկութեանն, այլ և վասն խղճի մտացն: Հռոմ. ԺԳ. 1—6: Առաքելական այս պատուիրանը, մտածեցէք սիրելիք, թէ ինչ ծանրակշիռ սպառնալից ձեռով կը բացատրուի, իշխանութեան անհնազանդը, կրսէ Ս. առաքեալը, ուղղակի Աստուծոյ անհնազանդ և հետեւապէս պատժոյ արժանի է, հարկ է հնազանդիլ և հպատակիլ իշխանութեան՝ ոչ միայն վասն զի կրնայ պատժել արգարապէս, այլ և սրտի անկեղծ և կատարեալ հաւանութեամբ. — ու միայն ինչ որ Բեռնարդին ասէ՝ հոգի միայն է ուրեմն թէ տարրական այսպիսի պատուիրանի և ազգին իսկական օգտին հակառակ անվայել վարմունքներ բացարձակապէս դատապարտելի են:

Բայց ցաւալի է, որ այս յայտնի ճշմարտութեանց և ազգին յայտնի շահուց հակառակ դուրսերն ոմանք բացէն այլ և այլ թերթեր և յօդուածներ կը հրատարակեն և կաշխատին ներսէն իրենց անձնական շահուն գործիքներ ճարել, որով կարգ մը անխոհմէտներ միամտարար խարուելով կը մղուին գործակցիլ այնպիսեաց, որ ազգին համար աշխատիլ կը ձեւանան, այլ իրականը բոլորովին ընդհակառակն է: Աթէ այսպիսի անխոհմէտութեան թիւն և օրինակը շատնայ, տարակոյս չկայ որ ազգը պիտի տուժէ, յայնժամ փորձով պիտի տեսնենք վիճակնիս և պիտի զարմանանք այն դարուն առաքինութեան վրայ՝ յորում մեր հայրերն ի հնումն ազգին և եկեղեցւոյ պահպանման համար հարկ եղած խոհմութիւնն և իմաստութիւնը ունեցած, և ընդհակառակն պիտի ամաչեմք այս դարուս լուսաւորութեան վրայ՝ յորում լուսաւոր մտօք և բազմաճիւղ գիտութեանց արդիւնքովն պիտի կորսնցնեմք նախկին ժամանակաց մէջ մեր հայրերուն շահածները:

Ստոյգ է որ մի քանի անխելահասներու գործը ընդհանուր ազգին անմեղութեան համբաւը խնդրոյ տակ չկրնար դնել և մեր Օգոստոսիան Անհապետին հանրութեան վրայ ունեցած վստահութեան և համակրանաց աստիճանը մասնաւոր մարդոց երեսէն բնաւ չպակսիր, բայց սակայն այս ալ ստոյգ է, որ պարզ և միամիտ հասարակութեան առջև վտանգին ծուղակը միշտ լարուած մնալով՝ հետզհետէ գայթակղութիւն և գլորմունք կը յաճախեն, բազումք տարապարտուց կը վնասուին, ազգային վարչութեան գործերոյ շրջանակը կը նեղնայ, ընդհանրական խնդիրները երեսի վրայ մնալով մասնաւորներով զբաղեալ կը պաշարուին, ի մի բան՝ թէ և յանցաւորը մարդիկ ոմանք կըլլան, բայց նոցա յանցանաց և սխալանաց հետեւանքը ազգին յառաջագիմական ընթացից վրայ ծանրապէս կազդէ:

Աւստի կաղաչեմք սիրովն Յիսուսի Քրիստոսի, և կը յորդորեմ զամենեւեան, որ զգոյշ կենան և զմիմեանս զգուշացնեն, Առաջնորդաց վրայ

պարտք կը դնեմ որ խրատեն և զգուշացնեն իրենց հօտն, քահանայից՝ որ խրատեն իրենց ժողովուրդն, ծնողաց՝ որ հսկեն իրենց զաւակաց ընթացքին վրայ, և առհասարակ բոլոր ժողովրդեան կը պատուիրեմ որ մեր այս հայրական իրատուց ծանրակշռութիւնն ըմբռնեն, և զգուշանան: Կը պատուիրեմ, այո՛ ինչպէս երբեմն Ս. առաքեալն Պօղոս Թեսաղոնիկեցի հաւատացելոց պատուիրեց յասելն «Լսեմ զոմանց ի ձէնջ թէ ստահակութեամբ գնան, գործ ինչ ոչ գործեն, այլ յուլացեալք հետաքրքիր շըրջին . . . եթէ որ ոչ հնազանդեսցի բանիս մերոյ թղթովք այդուիկ՝ դուք նշանակեալիք զնա, և մի խառնակիջիք ընդ նմա զի պատկառեսցի » Բ. Թես. 3. 11. 14:

Ս. առաքելոյն այս խօսքին համեմատ կը պատուիրեմ, սիրելիք, որ այսպիսի ստահակներէ զգուշանաք, և զգուշացնէք, և եթէ չեն զգուշանար, դուք մի՛ հետեւիք իրենց, հեռացէք և մի՛ գործակցիք, մի՛ խառնակիջիք ընդ նոսա, կը պատուիրեմ որ հպատակութեան ու հաւատարմութեան պարտուց կարգի և կանոնի հակառակ վարմանց մէջ երբէք չը գտնուիք. այլ դրական ու իրական կեանքի պարկեշտ սահմաններով աստուածպաշտութեամբ, բարեկրթութեամբ և ամենայն քրիստոնէական առաքինութեամբ, ձեր միտքը, սիրտը և հոգին զարգարէք:

Խաղաղութեանց պարգևողն Քրիստոս տացէ ձեզ խաղաղութիւն յամենայն ժամ և յամենայն իրա:

Ողջ լերուք

(Անի + Ս. Պարեմ + Հ: Է)

Տուեալ ի Պատրիարքարանի

Կ. Պոլսոյ յեօթն ամսեանն

Նոյեմբերի Յամի շնորհաց

1891 և Հայոց ՌՅԽ

Թիւ 155

Կ. Պոլսիյ գրում են արտասահմանի թերթերին յունի. 5 թուով հետեւեալները:

Շարականի և ուրիշ եկեղեցական մի քանի գիրքերու տպագրութիւնը արգելուեցաւ Վարչութենէն, որովհետեւ կառավարութիւնը կը պահանջէ որ այդ գիրքերու մէջէն վնասակար բառեր չ'երջուին և այնպէս տպագրուին:

— Անցեալ շաբթու իւսկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցու և վարժա-